

بررسی مشکلات آموزشی و رفاهی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی

اردیبهیل در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰

نویسنده: فیروز امانی (۱)

چکیده

سابقه و هدف: لازمه پیشرفت تحصیلی مناسب و زندگی موفقیت‌آمیز، برخورداری از آرامش و امنیت خاطر در ابعاد زیستی، روانی و اجتماعی است در حالیکه وجود مشکلات گوناگونی همچون مشکلات رفاهی و غیره مانع اصلی ظهور توانایی‌ها و استعداد‌های بالقوه دانشجویان و شکوفایی اندیشه‌های خلاق می‌باشد لذا در این طرح بر آنیم تا مشکلات دانشجویان را بررسی کنیم.

روش کار: این مطالعه یک مطالعه توصیفی - تحلیلی است که در سال ۱۳۸۰ بر روی ۲۱۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردیبهیل که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند انجام گرفت در این مطالعه پرسش‌نامه‌ای تنظیم گردید و در اختیار دانشجویان مورد نظر قرار گرفت و در پایان نتایج حاصل مورد آنالیز آماری قرار گرفت.

یافته‌ها: در این مطالعه ۷۲/۴ درصد دانشجویان دختر و ۲۷/۶ درصد از دانشجویان پسر بودند میانگین سنی نمونه‌ها ۲۱ سال بود. ۲۰/۸ درصد کل دانشجویان نسبت به آینده خود بدبین بودند. ۲۳/۳ درصد از دانشجویان دختر و ۴۱ درصد از دانشجویان پسر از رشته تحصیلی خود رضایت نداشتند. ۱۸ درصد از دانشجویان ذکر کرده‌اند که معمولاً به موقع سر کلاسهای درس حاضر نمی‌شوند که در این مورد ۸۸ درصد دختران و ۸۶ درصد پسران علت را مشکل شخصی می‌دانند ۶۴/۸ درصد از کل دانشجویان از نشریات علمی استفاده نمی‌کنند مهمترین علت عدم استفاده از نشریات خارجی موجود در کتابخانه از نظر دانشجویان نداشتن وقت کافی و مشکل ترجمه بوده است.

نتیجه‌گیری: باتوجه به نتایج حاصل از این مطالعه مشکلات عمده دانشجویان به ترتیب اولویت در بخش‌های رفاهی، آموزشی و پژوهشی می‌باشد که مسئولین دانشگاهی باید به فکر یک راه حل اصولی جهت رفع این مشکلات باشند.

واژه‌های کلیدی: دانشجوی، مشکلات آموزشی، مشکلات دانشجویی، رشته تحصیلی

مقدمه

التحصیل می‌شوند و برخی به علل افت تحصیلی از ادامه تحصیل محروم یا اخراج می‌گردند [۵، ۶، ۷]. با توجه به نمرات قید شده چندین ترم تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در آموزش دانشکده‌ها و همچنین نمرات دانشجویان دارای افت تحصیلی متوجه شدیم که دانشجویان این دانشگاه یک سری مشکلات اساسی دارند که درصد زیادی از این مشکلات ناشی از مشکلات دانشجویی و آموزشی بوده است بر این اساس این تحقیق در راستای بررسی مسایل و مشکلات دانشجویان، رفع نارسایی‌ها و ارائه راهکارهای مورد نیاز، انجام گردید.

مواد و روشها

این مطالعه یک مطالعه توصیفی - تحلیلی می‌باشد که در آن، ۲۱۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل به صورت نمونه‌گیری تصادفی و سیستماتیک در اواسط ترم اول سال تحصیلی ۸۱-۸۰ مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات به صورت پرسشنامه‌ای حاوی سئوالاتی در زمینه مسایل خانوادگی، خصوصیات فردی و مشکلات آموزشی از قبیل: نحوه تأمین مخارج زندگی، نیاز به کار در حین تحصیل، عدم آرامش ذهنی دانشجویان، رضایت از رشته تحصیلی، تمایل به تغییر رشته، حاضر شدن به موقع سر کلاسهای درس، استفاده از نشریات کتابخانه و... همچنین مسایل و مشکلات رفاهی، امکانات ورزشی و تفریحی دانشگاه، سلف سرویس، کتابخانه، خوابگاههای دانشجویی و... بوده است اعتبار علمی این پرسش نامه توسط گروهی از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل مورد تأیید قرار گرفت. اطلاعات پس از جمع‌آوری و بدست آوردن توزیع فراوانی نمونه‌های مورد مطالعه از لحاظ متغیرهای مورد بررسی، تجزیه و تحلیل گردید. آزمونهای آماری کای دو، آنالیز واریانس یکطرفه و ضریب همبستگی، جهت تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده مورد استفاده قرار گرفتند.

لازمه پیشرفت تحصیلی مناسب و زندگی موفقیت‌آمیز برخوردار از آرامش و امنیت خاطر در همه ابعاد زیستی، روانی و اجتماعی است. مشکلات مختلف دانشجویان نه تنها وقت و توجه مطلوب و مشارکت در فعالیت‌های آموزشی کلاس را کاهش خواهد داد بلکه بر شکل‌گیری شخصیت آنان نیز اثر می‌گذارد و موجب بروز و ظهور بسیاری از رفتارهای نامطلوب نظیر گوشه‌گیری، خیالپردازی، افسردگی، بیقراری، عصبانیت، پرخاشگری و غیره می‌گردد. در همین زمینه مطالعه‌ای تحت عنوان بررسی تأثیر عوامل روانی - اجتماعی در افسردگی دانشجویان در سال ۱۳۷۴ بر روی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی سبزوار انجام شد و نشان داد که ارتباط معنی داری بین افسردگی و مشکلات مالی، تحصیلی و خانوادگی که دانشجویان ذکر کرده بودند وجود دارد [۱]. همچنین در مطالعه‌ای مشابه که در سال ۱۳۷۶ بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انجام شد نشان داد که بین دانشجویان مشکلاتی از قبیل نگرانی نسبت به آینده (۷۷٪) نارضایتی از رشته تحصیلی (۳۹٪) مشکلات خانوادگی و اقتصادی و نیاز به کار دانشجویی و... وجود داشته است [۲]. همچنین دانشجویان مورد مطالعه علایمی مانند احساس یأس و ناامیدی، کندی تفکر، از دست دادن علاقه، بدبینی نسبت به آینده، بیقراری و... داشته‌اند [۳]. وجود مشکلات گوناگونی همچون مشکلات اقتصادی، خانوادگی، آموزشی، رفاهی و... مانع اصلی ظهور توانایی‌ها و استعدادها بالقوه دانشجویان و شکوفایی اندیشه‌های خلاق است تا زمانی که وجود فرد از ثبات عاطفی برخوردار نبوده و سکوی پایدار برای اندیشه و حرکتی مطمئن و با صلابت نیافته باشد به یقین نمی‌توان از او تلاش ذهنی هدفمند و جهت دار و در عین حال خلاق را انتظار داشت [۴].

با وجودی که سالیانه تعداد زیادی دانشجو در رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی در دانشگاه پذیرش می‌شوند. اما در این میان عده‌ای از دانشجویان به دلایل مختلف دیرتر فارغ

یافته‌ها

در این مطالعه از ۲۵۰ پرسش نامه توزیع شده بین افراد نمونه تعداد ۲۱۰ (۸۴٪) پرسش نامه برگشت داده شد. از بین ۲۱۰ فرد شرکت کننده در مطالعه تعداد ۴۷ نفر دانشجوی رشته پرستاری، ۴۴ نفر پزشکی، ۲۷ نفر رادیولوژی، ۱۸ نفر علوم آزمایشگاهی، ۱۱ نفر اتاق عمل، ۱۵ نفر هوشبری، ۲۲ نفر مامایی و ۲۶ نفر بهداشت بودند. ۷۲/۴ درصد دانشجویان مورد مطالعه مونث و ۲۷/۶ در صد مذکر بودند. میانگین سنی نمونه‌ها ۲۱ سال بود. ۴۱ درصد دانشجویان مورد مطالعه اهل شهرستان اردبیل (بومی) و ۵۹ درصد از سایر شهرهای کشور بودند. ۹۲/۷ در صد دانشجویان مجرد و ۵/۸ در صد متأهل بعد از ورود به دانشگاه و ۱/۵ درصد متأهل قبل از ورود به دانشگاه بودند. ۵۳/۸ در صد دانشجویان مورد مطالعه در خوابگاههای دانشجویی سکونت داشتند و ۴۶/۲ درصد بقیه غیر خوابگاهی بودند. ۲۶/۸ درصد از مادران و ۱۳/۳ درصد از پدران دانشجویان بیسواد و ۷/۷ در صد مادران و ۲۴/۱ در صد پدران تحصیلات دانشگاهی داشتند. ۲/۴ در صد از دانشجویان در نهادهای مختلف دانشجویی و ۱۶/۲ درصد در کمیته تحقیقات دانشجویی فعالیت داشتند. ۹/۶ درصد دانشجویان نیز کار دانشجویی داشتند. ۸۹/۴ در صد

دانشجویان، مخارج خود را از طریق خانواده، ۲/۸ درصد از طریق وام دانشجویی و ۷/۸ درصد از طریق درآمدهای شخصی مثل کار آزاد، کار دانشجویی و... تأمین می‌کردند. ۴۸/۲ درصد دانشجویان ذکر کرده‌اند که حین تحصیل نیاز به کار دارند و ۷۳ در صد آنها مایل هستند که کار مذکور در رشته تحصیلی خودشان باشد، مانند کار دانشجویی در بیمارستانها یا مراکز بهداشتی درمانی.

نتایج مطالعه در مورد ورزشهای مورد علاقه دانشجویان نشان داد که بیشترین فراوانی در پسرها مربوط به فوتبال (۳۱/۵٪) و در دختران مربوط به والیبال (۲۶٪) بوده است. میانگین زمانی که دختران (در صورت فراهم بودن امکانات ورزشی) تمایل به پرداختن به امور ورزشی دارند ۵/۴ ساعت در هفته و در پسران ۹ ساعت بود.

میانگین ساعاتی که در هفته صرف استماع اخبار و تفسیر از رادیو و تلویزیون شده است در دختران ۴/۹ ساعت و در پسران ۷/۴ ساعت می‌باشد.

در این مطالعه مشخص شد که ۵۹/۳ در صد دانشجویان دختر و ۵۷/۹ درصد دانشجویان پسر و در مجموع ۵۹ درصد دانشجویان نسبت به آینده خود خوشبین هستند (جدول ۱).

جدول ۱: نظر دانشجویان نسبت به آینده خود به تفکیک جنس

جنس	دختر		پسر		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
نظر نسبت به آینده خوش بین	۸۹	۵۹/۳	۳۳	۵۷/۹	۱۲۲	۵۹
بدبین	۲۹	۱۹/۳	۱۴	۲۴/۶	۴۳	۲۰/۷
بی تفاوت	۳۲	۲۱/۴	۱۰	۱۷/۵	۴۲	۲۰/۳
جمع	۱۵۰	۱۰۰	۵۷	۱۰۰	۲۰۷	۱۰۰

$$\chi^2 = 0.88 \quad df=2 \quad P < 0.05$$

جدول شماره ۲؛ علل عمده عدم استفاده دانشجویان از نشریات کتابخانه

درصد	تعداد	فراوانی	علل عدم استفاده
۳/۳	۷		عدم نیاز به مطالعه مجله
۱۳/۴	۲۸		مشکل ترجمه
۲۳/۳	۴۹		نداشتن وقت کافی
۱۲/۴	۲۶		عدم ترغیب و راهتمایی اساتید
۳/۳	۷		کم بودن ساعات فعالیت کتابخانه
۹	۱۹		عدم آشنایی به روش مطالعه متون
۶۴/۸	۱۳۶		جمع

جدول شماره ۳؛ مشکلات خوابگاههای دانشجویی به تفکیک جنس

جمع		پسر		دختر		مشکلات خوابگاهی	جنس
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۲۰/۴	۲۸	۱۷/۵	۵	۳۱/۸	۲۳	تراکم بیش از ظرفیت	
۲۰/۴	۲۱	۲۰/۶	۶	۲۰/۲	۱۵	مسایل بهداشتی	
۱۶/۸	۱۷	۱۸/۵	۵	۱۶/۲	۱۲	تغذیه نامناسب	
۱۳/۶	۱۴	۱۶/۵	۵	۱۲/۴	۹	نامناسب بودن محل خوابگاه	
۱۲/۱	۱۲	۱۴/۴	۴	۱۱/۲	۸	نحوه اداره خوابگاه	
۹/۴	۹	۱۲/۵	۳	۸/۲	۶	سایر موارد	
۱۰۰	۱۰۱	۲۷/۸	۲۸	۷۲/۲	۷۳	جمع	

$$\chi^2=2.23 \quad df=5 \quad P<0.05$$

اقتصادی، ۱۱/۹ آنها مشکلات رفاهی و ۱۱/۱ مشکلات خانوادگی را موجب عدم آرامش ذهنی خود دانسته‌اند. ۲۳/۳٪ دانشجویان دختر و ۴۱٪ دانشجویان پسر اظهار داشته‌اند که از رشته تحصیلی خود رضایت ندارند. ۲۹٪ دختران و ۳۳/۳٪ پسران تمایل به تغییر رشته داشتند. همچنین به تفکیک رشته مشخص گردید که ۳۸/۸٪ دانشجویان رشته پرستاری، ۹/۱٪ مامایی، ۲۹/۶٪ رادیولوژی، ۷۳/۳٪ هوشبری، ۵۰٪ اتاق عمل، ۲۳/۵٪ علوم آزمایشگاهی و ۶/۸٪ دانشجویان پزشکی از رشته

بیشترین علت نگرانی دانشجویان دختر و پسر در مورد آینده خود، در ارتباط با شغل و بعد از آن در مورد دختران تشکیل خانواده و در مورد پسران، تأمین مخارج زندگی بود. همچنین ۳۶/۴٪ دانشجویان رشته مامایی نسبت به آینده خود بدبین هستند که این نسبت در بین دانشجویان رشته رادیولوژی ۲۹/۶٪، دانشجویان پرستاری ۱۵/۲٪ و دانشجویان هوشبری ۲۰٪ می‌باشد. ۴۲/۶٪ دانشجویان مشکلات آموزشی، ۲۲/۲٪ آنها دوری از خانواده و غربت، ۱۲/۲٪ دانشجویان مشکلات

سبزواری (۱/۵۹٪) بوده است [۲۱] نگرانی دانشجویان نسبت به آینده خود از مواردی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد (۴۱٪). در این مطالعه بیشترین نگرانی دانشجویان در مورد شغل، تشکیل خانواده و تأمین مخارج زندگی است که می‌تواند در عدم موفقیت تحصیلی دانشجویان مؤثر باشد (۸۵٪).

در مورد مشغولیت ذهنی دانشجویان که می‌تواند در قدرت فراگیری مطالب درسی تأثیر داشته باشد، نتایج نشان داد که مشکلات اقتصادی، آموزشی، جدا شدن از خانواده، مشکلات خانواده و ناآشنا بودن با محیط دانشگاهی مشغولیت‌های ذهنی دانشجویان هستند (۱/۸۸٪). درصد زیادی از دانشجویان دختر و پسر و متأهلین به علت مشکلات شخصی و خانوادگی نمی‌توانند به موقع سر کلاسها حضور یابند (۱۸٪).

میزان رضایت دانشجو از رشته تحصیلی خود و تشویق دانشجو توسط استاد و دادن ایده به دانشجویان در تمام زمینه‌ها یکی از عوامل مهم در ایجاد انگیزه یادگیری به شمار می‌روند بنابراین عدم رضایت از رشته تحصیلی در بین دانشجویان (۳/۶۴٪) ممکن است مانعی در جهت یادگیری بهتر دانشجو باشد. در این مطالعه بیشترین نارضایتی در بین دانشجویان اتاق عمل (۵۰٪) و کمترین نارضایتی در بین دانشجویان پزشکی (۸/۶٪) بوده است. در مورد نگرش دانشجویان نسبت به آینده خود نتایج نشان داد که درصد نسبتاً بالایی از دانشجویان نسبت به آینده خود بدبین هستند (۴۱٪) که این مشکل می‌تواند در امر آموزش مشکلات زیادی را ایجاد نماید [۳]. بر اساس مطالعات انجام شده در زمینه استفاده دانشجویان از مجلات کتابخانه در دانشگاه علوم پزشکی سبزواری نتایج نشان داد که ۳۴/۹٪ از کل دانشجویان از نشریات استفاده نمی‌کنند و علت را نداشتن وقت کافی بیان کرده‌اند اما بر اساس مطالعه حاضر ۶۴/۸٪ اظهار کرده‌اند که از نشریات کتابخانه استفاده نمی‌کنند. بر اساس نتایج این مطالعه دانشجویان دختر (۳/۶۳٪) بیشتر از دانشجویان پسر (۲/۵۸٪) از مجلات علمی کتابخانه استفاده می‌کنند که این تفاوت از نظر آماری نیز معنی دار

تحصیلی خود رضایت نداشتند. ۱۸٪ از کل دانشجویان ذکر کرده‌اند که به موقع سر کلاسهای درس حاضر نمی‌شوند. در این مورد ۸۸٪ دختران و ۸۶٪ پسران علت را مشکلات شخصی و بقیه علت را مشکلات خانوادگی می‌دانند. ۵۳/۳٪ دختران و ۶۰/۳٪ پسران ذکر کرده‌اند که هیچ وقتی برای مطالعات خارج از کتابهای درسی نمی‌گذارند و ۶۳/۳٪ دختران ذکر کردند که از نشریات موجود در کتابخانه استفاده می‌کنند در حالیکه ۵۸/۲٪ پسران ذکر کرده‌اند که از نشریات داخل کتابخانه استفاده می‌کنند. ۶۴/۸٪ از کل دانشجویان اظهار داشته‌اند از نشریات استفاده نمی‌کنند که ۲۳/۳٪ علت را نداشتن وقت کافی و ۱۳/۴٪ مشکل ترجمه دانسته‌اند (جدول ۲). ۴۸٪ دانشجویان رشته پرستاری، ۷۷/۳٪ مامایی و ۶۳٪ رشته رادیولوژی از مجلات استفاده می‌کنند. ۳۱/۵٪ از کل در مورد سلف سرویس عنوان کرده‌اند که فضای سلف سرویس برای پذیرایی مناسب نمی‌باشد و ۴۲/۶٪ کیفیت غذای سلف سرویس را در سطح ضعیف می‌دانند ۲۴/۲٪ دختران و ۱۲٪ پسران از خوابگاه خود با توجه به امکانات موجود رضایت دارند. البته خوابگاههای دانشجویی یک سری مشکلاتی را داشتند که نظرات دانشجویان به تفکیک جنس در مورد مشکلات خوابگاهها در جدول (۳) ذکر شده است.

در مورد فوق برنامه‌ها ۳۱/۱٪ دانشجویان تشکیل کارگاههای آموزشی و پژوهشی و ۵۷/۴٪ برقراری مسافرتها علمی و تفریحی را در اولویت دانسته‌اند. با توجه به نتایج مطالعه ۳۰/۹٪ از کل دانشجویان ذکر کرده‌اند که دانشگاه در حال حاضر بایستی در بخش دانشجویی و فرهنگی بهتر عمل نماید. بخشهای آموزشی با ۲۷/۵٪، رفاهی با ۲۳٪ و پژوهشی با ۱۸/۶٪ به ترتیب در اولویتهای بعدی قرار داشتند.

بحث

همانطوری که نتایج مطالعه نشان داد، درصد زیادی از دانشجویان ذکر کرده‌اند که در دوران تحصیل خود نیاز به کار دارند (۲/۴۸٪) که این میزان در دانشگاه علوم پزشکی

- نگرانی دانشجویان نسبت به آینده خود از مواردی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

- درصد زیادی از دانشجویان دختر، پسر و متأهلین به علت مشکلات شخصی و خانوادگی نمی‌توانند به موقع سرکلاسها حضور یابند، بنابراین دانشگاه باید امکاناتی از قبیل وجود مهد کودکهای مناسب جهت نگهداری فرزندان دانشجو و توجه بیشتر به دانشجویان متأهل را فراهم سازد.

- لازم است که مسئولین با اتخاذ تدابیری مانند برگزاری برنامه‌های متنوع مذهبی، ورزشی و سرگرمیهای مختلف، سپردن مسئولیت نظارت بر امور بهداشتی خوابگاهها در هر هفته به تعدادی از دانشجویان، در صورت امکان تهیه شام توسط سلف سرویس و یا فراهم نمودن امکانات بیشتر برای پخت غذا در محیط خوابگاهها موجبات رفع برخی از مشکلات موجود را فراهم نمایند.

- لازم است که مسئولین به سیستم آموزشی، تأمین امکانات رفاهی، فعالیتهای مرتبط با دانشجو در زمینه علاقه دانشجو به رشته تحصیلی، اطمینان از آینده شغلی، تأمین مالی، آرایه کار دانشجویی و داشتن برنامه ریزی نهایت توجه را داشته باشند.

- از آنجاکه آرامش ذهنی لازمه یادگیری مفید و مؤثر می‌باشد لازم است که شرایط اقتصادی و خانوادگی و ایجاد تسهیلات بیشتر و امکانات رفاهی مانند افزایش وامهای دانشجویی و همچنین جلب کمکهای مردمی، همواره مورد توجه مسئولین قرار گیرد.

- گزینش دانشجویان علاوه بر در نظر گرفتن توان علمی داوطلبین میزان علاقه آنان نیز در مورد هر یک از رشته‌های تحصیلی مورد توجه قرار گیرد.

- در زمینه مشکلات مربوط به عدم استفاده دانشجویان از نشریات و مجلات نیز لازم است معاونت آموزشی دانشکده‌ها با برگزاری کلاسهای ترجمه و تقویت کمیته تحقیقاتی دانشجویان چاره اندیشی نمایند که مسلماً نتایج ارزشمندی خواهد داشت.

است ($P < 0.05$). بر اساس نتایج بدست آمده مهمترین علل عدم استفاده از نشریات طبق اظهارات دانشجویان عبارت بودند از: نداشتن وقت کافی (۲۳/۳٪)، مشکل در ترجمه (۱۳/۴٪) و عدم ترغیب و راهنمایی از سوی اساتید (۱۲/۴٪) بطوریکه نتایج مطالعه نشان می‌دهد درصد زیادی از دانشجویان از نحوه گذراندن اوقات فراغت خود راضی نیستند (۸۵/۴٪) که بخصوص این مسأله در بین دانشجویان مجرد به مراتب چشم‌گیر بود.

تعداد زیادی از دانشجویان از فضای فیزیکی سلف سرویس شکایت داشتند (۳۱/۵٪) و توسعه فضای فیزیکی سلف سرویس را یک اولویت دانسته‌اند. همچنین اکثریت دانشجویان کیفیت غذای سلف سرویس را در سطح ضعیف می‌دانند (۴۲/۶٪) با وجودی که اکثریت دانشجویان خوابگاهها و امکانات موجود آنها رضایت دارند، مشکلاتی از قبیل: تراکم بیش از ظرفیت (۲۰/۴٪)، مسایل بهداشتی (۲۱٪) و نامناسب بودن تغذیه (۱۷٪) را ذکر کرده‌اند. بر اساس تحقیقی که در زمینه عوامل مؤثر بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی لرستان در بین ۲۶۰ دانشجوی خوابگاهی انجام گرفت، اکثر دانشجویان خوابگاهی عواملی از قبیل تعداد کم هم اتاقی، شرایط بهداشتی، نور مناسب، سر و صدای کم، وجود فضای کافی برای استراحت و مطالعه را دارای بیشترین تأثیر بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانسته‌اند. همچنین بر اساس نظرات دانشجویان غیر خوابگاهی عوامل مؤثر بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی، داشتن رابطه حسنه با والدین، علاقه به ادامه تحصیل، تمایل به مطالعه کتابهای درسی و افزایش سطح معلومات بوده است [۴].

با توجه به نتایج این مطالعه راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- با توجه به مشکلات اقتصادی خانواده‌ها و بالابودن هزینه‌ها به نظر می‌رسد که دانشگاهها بایستی با برنامه ریزی دقیق، مشاغل موقتی برای دانشجویان در نظر بگیرند تا هم به رفع مشکلات مادی دانشجویان کمک شود و هم دانشجویان زودتر وارد بازار کار شوند.

تشکر و قدردانی

از کلیه افرادی که در تهیه و تنظیم این مقاله با ما همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- ۱ - کوشان، محسن؛ احدیان، محمد. افسردگی دانشجویان و عوامل روانی و اجتماعی مرتبط به آن، مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سبزوار شماره یک، ۱۳۷۴، ص ۱۳-۳
- ۲ - کوشان، محسن؛ واقعی، سعید. بررسی مشکلات آموزشی و دانشجویی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سبزوار. مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی سبزوار. شماره یک ۱۳۷۶، ص ۴۳-۳۶.

- ۳ - توکل، محسن؛ گلفام، مهدی. بررسی دیدگاههای دانشجویان پزشکی نسبت به آینده خود. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان. سال دوم، شماره یک، ۱۳۷۳، ص ۲۰-۱۸
- ۴ - فرهادی، علی. خلاصه مقالات دومین همایش دانشجو و بهداشت روانی در دانشگاه علوم پزشکی لرستان، ۱۳۸۱، ص ۱۳-۳
- ۵ - حق پناه، جعفر. آفات و موانع پویایی در دانشگاههای امروز. کیهان، سال ۵۵، شماره ۱۶، ص ۱۰.
- ۶ - گروه گزارش کیهان. حل مشکل اشتغال مشکل نیست، برنامه ریزی می‌خواهد کیهان سال ۵۵، شماره ۱۵، ص ۵.
- ۷ - افروز، غلامعلی. ضرورت ارزیابی مستمر از تأمین نیازهای اساسی و بهداشت روانی دانش‌آموزان نشریه علوم تربیتی. شماره یک و دو، ۱۳۶۷. ص ۱۵